

ranah. Razstavljenih predmetov je bilo ogromno število, četudi niso razstavile vse evropske države. Najbogatejši je bil seveda angleški oddelek, kjer so bile zastopane tudi angleške kolonije iz vseh delov sveta. Mislil sem, da dobim v razstavi samo predmete, ki so v najtesnejši zvezi s šolsko higieno. A temu ni bilo tako. Angleške tvornice in razni obrtniki so razstavili predmete, ki se sicer vidijo po šolah, a niso v prav nobeni zvezi s šolsko higieno. Videlo se je, da je služila razstava posebno Angležem, v dobre reklamne namene. Vsaka večja tvrdka je poslala na razstavo strokovnjaka, ki je tolmačil rabo in korist razstavljenih predmetov.

Vseh razstavnih predmetov mi ni mogoče imenovati, pa tudi ne opisati. Navesti hočem samo nekatere skupine, da dobimo malo pojma o razstavi.

V vestibulu in v treh dvoranah je bila angleška razstava in razstava angleških kolonij. Takoj pri vходу v vestibul so bile razložene publikacije o šolski higieni. Cela knjižnica je bila, in Angleži so razstavili menda vse, kar so kdaj in kje pisali o tem predmetu. Na obeh straneh te knjižnice so bili razvrščeni pisalni stroji vseh mogočih sistemov. Za vsakim strojem je sedelo brhko dekle in hitelo pisati, kakor bi šlo za stavo. Dalje so bili v vestibulu razstavljeni fizikalni aparati, ki se rabijo pri pouku v ljudskih in srednjih šolah. Ta zbirka je bila jako bogata. Poleg fizikalnih aparatov so bile najrazličnejše svetilke. Opazil sem navadne petrolejske svetilke, raznovrstne plinove svetilke, žarnice in obločnice vseh vrst.

V prvi dvorani so bile razstavljene peči, od najpreprostejših do najlepšega kamina, peči za peko, priprava za centralno kurjavo, posebne vrste dimniki in ognjišča, na katerih kuhajo le s plinom. Tu sem opazil tudi higieniško ogelje, pa še zdaj ne vem, v čem se razlikuje od navadnega.

Ogromno je bilo število razstavljenih higieniških klossetov in pisuarov najrazličnejših sistemov. Nov mi je bil klosset, ki je najprej zasul s suho prstjo ali z žaganjem in potem splaknil z vodo iz vodovoda. Zanimala so me okna, ki se s prav lahkim mehanizmom odpirajo napol ali popolnoma in zopet zapirajo. Pri takih oknih ni treba posebnih ventilacij. Ta tvrdka je delala konkurenco onim tvrdkam, ki so razstavile raznovrstne ventilatorje.

Vsa tega obiskovalca razstave je posebno zanimalo popolno urejeno kopališče na deških in dekliških šolah ter kadna kopelj in vodovodni umivalniki v institutih. To je bilo res lepo urejeno, in le čestitati se mora onim šolam in zavodom, ki imajo take naprave.

V drugi dvorani sta bili dve telovadnici z vsem telovadskim orodjem za dečke in deklice. Vse orodje je izdelano najmodernejše in jako lično.

Veliko je bilo število razstavljenih šolskih klopi najraznovrstnejših sistemov in vsakojakih konstrukcij. Konstrukcija nekaterih klopi je bila prekompleksirana: vzdigne se sedež, premakne pult in stojalo, da se pripravi klop, primerna učenčevi velikosti. Nad klopni je viselo deset podob, ki so kazale, kako se kvari učenčevoto, če mora sedeti v slabo narejenih klopeh.

Od šolskih stavb sem videl krasne načrte, fotografije in modele vzornih šolskih poslopij. Razstavljenih je bilo mnogo predmetov, za šolske

stavbe in šolsko opremo: asfalt, strehe iz asfalta, stopnice iz cementa, razni tlaki, vogli, robovi, preproge, železne omare za obleko in dežnike itd. Prav lepa sta bila modela šolskega poslopja in bolnice, ki se da prenesti v drug kraj — Transportables Schulgebäude. Mnogo je bilo fotografij šolskih otrok pri igrah in pouku. Da so bili razstavljeni lepi, pa tudi slabi pismeni in risalni izdelki učencev, pisalne in risalne priprave, se umeje samoobsebi. Risanje se ponuja le po naravi, vendar pa ni izključen svinčnik. Prav lepo je bila urejena delavnica za deška ročna dela z vsem potrebnim orodjem. Pravilni in mnogovrstni so izdelki, ki jih izdelujejo učenci. Pozabili niso tudi na otroški vrtec. Zanimive so tabele, ki kažejo njegov razvoj v Londonu, kako se množi in raste ta naprava od leta do leta.

V tretji dvorani je bila razstavljena anatomija, najrazličnejše podobe in slike te vrste; tu so bile naslikane otroške nalezljive bolezni v besedi in podobi. Tu sem tudi videl zanimiv aparat za merjenje telesa, higieniške črevlje, razno olje, milo, mazila, spodnje žensko krilo, ki je narejeno, da vez ne tišči, aparat, s katerim se pričnujejo različne barve oni, ki jih ne ločijo, in še sto in sto drugih manjših predmetov.

Druge države so bile na razstavi primeroma prav slabo zastopane. Mesto Koeln je razstavilo fotografije in načrte mestnih šol; Draždani slike notranjih delov telesa, fotografije šolske mladine na igriščih, fotografije mestnih šol in model vzornega razreda; mesto Mühlhausen razvoj takozvanih Ferien-Kolonien od l. 1883. do 1906. in razvoj otroških vrtcev; mesto Straßburg načrte mestnih šol in modele nove vrste šolskih klopi in posebne vrste šolskih tabel. Nad tem oddelkom je visel napis sledeče vsebine: Pfui über den Hassler von Seife und Wasser. Enge Gürtel, enge Kragen, enge Schuhe sollst du nicht tragen!

Izmed avstrijskih kronovin je bilo najbolje zastopano kraljestvo Češko. Nad vsemi razstavnimi predmeti je bil poleg angleškega tudi češki napis. Razstavljeni so bili modeli, fotografije in slike vzornih šol, načrti šolskih stavb, vzorci higieniških klopi, rezultati fotometrijskih preiskav v šolah po letih, če pride svetloba od desne ali leve strani. Ravnatelj meščanske šole v Karlovih varih, Fr. Pleier, je izumel in razstavil ter sam tolmačil nekaj „Raumwinkelmesser“, ki ga pa nisem mogel prav razumeti. Patent bi bil rad drago prodal. Ne vem, če se mu je posrečilo. Razen tega je razstavil neki učitelj iz Bukovine novo higieniško klop in prof. dr. Burgerstein iz Dunaja nekatere načrte in fotografije vzornih šolskih poslopij in svoje spise, tiče se šolske higiene, kakor: Handbuch der Schulhygiene, Schulhygiene, Ratschläge zur häuslichen Gesundheitspflege, Gesundheitsregeln.

Lepe predmete je razstavila Francija. Tu je bilo mnogo krasnih slik, lepih fotografij in načrtov šolskih poslopij. Tu sem videl lepe modele šolskih vrtov, telovadnice, igrišča, delavnice za deška ročna dela, lepe izdelke ženskih ročnih del, bogato literaturo o higieni in pisemske izdelke učencev in učenk. Po francoskih šolah goje še vedno pokončno pisavo. Nekaj novega mi je bilo tudi, da pišejo učenci naloge iz vseh predmetov v en zvezek.

Lepe zbirke je poslala na razstavo Švedija. Iz tega oddelka sem razvidel, kako jako skrb

za telesno vzgojo in za praktično življenje. Pri vsaki šoli je delavnica za deška ročna dela, na dekliških pa kuhinja, kjer se uče deklice kuhati in drugega gospodinjstva. Krasni načrti in modeli šol in drugih vzgojevalnih naprav nam izpričujejo, na kako visoki stopnji popolnosti je ljudsko šolstvo v tej deželi.

Tudi Švica je razstavila lepe slike in modele šolskih stavb. Zanimive so tabele, ki kažejo, kako jako se pregreše oni starši nad svojimi potomci, ki so vdani alkoholu. Neki švicarski zdravnik je zasledoval usodo otrok zmernih staršev desetih družin, ki so imele skupaj 61 otrok. Med temi jih je 5 umrlo v nežni mladosti, dva sta imela ples sv. Vida, dva sta se razvijala duševno prav počasi, dva sta bila rojena s telesnimi hibami, 50 pa je bilo normalnih.

Drugi 10 družin, ki so bili njih starši alkoholisti, je imelo 57 otrok. Od teh je umrlo 25 v zgodnji mladosti, sedem je bilo idiotov, pet pritlikovcev, pet epileptikov, pet jih je imelo vodo v glavi — Wasserkopf — in samo 10 je bilo normalnih.

Neki laški zdravnik je razstavil 4 slike, ki predočujejo razvoj pri dečkih in deklicah od 8—18 leta.

Holandija in Dansko sta poslali slike in fotografije šolskih poslopij, modele delavnic za deška ročna dela, orodje in izdelke ter mnogo slik, ki kažejo, kako morajo učenci pri delu pravilno držati orodje. Vidi se, da obračajo tod veliko pažnjo na telesno vzgojo in ročno delo.

Mestne šole v Brüsslu so razstavile mnogo risb, ki so vse narejene po naravi. Druge države se niso udeležile razstave. (Dalje.)

Nerazdeljeni — poldnevni pouk?

V zadnji številki piše tovariš o poldnevem pouku v ljudski šoli, pobija ta način pouka ter se zavzema za celodnevni pouk.

No, v tem menda smo si edini, da bi bila uvedba poldnevnega pouka na šolah, kjer je sedaj celodnevni pouk, reakcija šolstvu v kvar in zato niti ne verjamem, da bi se bili kateri izmed štajerskih tovarišev zavzemali za poldnevni pouk.

Mislím, da gre tu za nerazdeljeni pouk, kar je tudi razvideti iz zadnje tretjine članka v zadnji številki, ko govori pisec o nerazdeljenem pouku in kjer pravi, da se je pred nekaterimi leti učiteljstvo in ljudstvo jako ogrevalo za nerazdeljeni pouk, a zdaj so glasovi o tem skoraj popolnoma utihnili.

Ker je bila moja šola prva v Avstriji, na kateri se je uvel nerazdeljeni pouk — in sicer po moji inicijativi! — bodi mi dovoljenih par opazk na onemu članku.

Nerazdeljen pouk ni reakcija, temveč je napredek v zdravstvenem, pedagoškem, didaktičnem, socialnem, in če hočete, še v tem in onem oziru skoraj na večini vseh ljudskih šol. Ne rečem, na vseh, temveč na večini.

To svojo trditev sem pripravljen vselej in povsod stvarno utemeljiti, a menim, da bi bilo to skoraj odveč, ker so se o tej stvari vršile že dovolj temeljite debate in se je večina učiteljstva tudi izrekla za nerazdeljeni pouk.

Res je, da je bilo pred leti več vršenja glede nerazdeljenega pouka, kakor ga je danes — danes stvar le mirno prodira in se širi na vse kraje brez javnega hrupa. Samo v preteklih počitnicah dal sem trem voditeljem potrebna pojasnila glede uvedbe nerazdeljenega pouka jaz — in gotovo jih je več, ki so si pomagali do tega sami.

Vsak pa, ki je uvel enkrat nerazdeljeni pouk, vsak je samo enega mnenja: nerazdeljeni pouk je dobrota za starše, učence in učitelja. Ne enega učitelja, ki ima uveden nerazdeljeni pouk, nisem našel do danes, ki bi ne bil vnet zagovornik nerazdeljenega pouka. Ako je kateri, naj se oglasi v prihodnji številki!

Samo en ugovor se sliši: Prosti četrtki izginejo! Res je — toda poleg drugih dobrot je to prava malenkost!

Pri nerazdeljenem pouku se ne izgubi nobena ura predpisanega pouka in zato ne morejo biti učni uspehi slabši, temveč so iz mnogih ozirov boljše. Jaz trdim: Nerazdeljeni pouk je veselje za učence in učitelja!

Da bi pa iz nerazdeljenega pouka preskočili naenkrat na poldnevni pouk, niti misliti ni. Tega vendar ne bodo dopustile šolske oblasti — tudi tedaj ne, ako bi ljudstvo to zahtevalo, ker so pri nerazdeljenem pouku itak že vsi popoldnevi prosti. Sicer pa tega niti ljudstvo ne bo zahtevalo, ker ono ni proti pouku zaradi pouka, temveč samo zaradi časa.

Še glede kmetijskega pouka nekaj. Prav ima Rokitsky, če zahteva več kmetijskega pouka v ljudsko šolo, časa za to se dobi dosti. Reformira naj se ljudskošolski pouk, pa naj se nepotrebne stvari izbacijo! Kaj nam je treba po deželi slovnice? Kaj nam je treba vedeti, od katerega pa do katerega leta je živel in vladal ta in ta Babenberžan in pa tisti ali oni Habsburžan? Veliko važnejše je, kaj so vsi ti dobrega storili za ljudstvo, osobito za povzdigo kmetijskega stanu.

Slovnicu proč, pa kmetijski pouk v šole, pa že samo to zadostuje, da je časa za kmetijski pouk dovolj.

Sicer pa dobimo učitelji prilike za kmetijski pouk tudi pri sedajnem sistemu časa dovolj. Prirodoslovje, prirodopis in zemljepis se da izborno uporabljati v kmetijskem smislu in celo zgodovina nam lahko služi v to. Tako ravnaj jaz že nekaj let in rečem lahko, da z uspehom in nikakor ne v škodo imenovanim predmetom samim.

Tedaj: V šole na deželi nerazdeljeni pouk in več kmetijskega pouka.

Fran Črnagoj.

Socialni odsek

„Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic“.

Izvolila so sedaj vsa društva svoje upravne odbornike in sicer še:

XVI. Kozjansko učiteljsko društvo: 24. Germovšek Miloš — Pilštanj.

XVII. Marenberško učiteljsko društvo: 25. Robič Franc — Vuzenica.

Pomotoma je izostal pri šmarsko-rogaškem učiteljskem društvu naznanjen delegat 26. Flere Pavel — Sv. Štefan pri Šmarju.

Ob dvanajsti uri kličemo vse tovariše in tovarišice v Celje. Vzored je mnogovrsten in pokažimo svetu, da vemo ceniti organizacijo. Tudi iz drugih slovenskih pokrajin prihite med nas naši sobojevniki na kulturnem polju. Tudi Hrvati pridejo in mi bi naj izostali?! Videli bomo na velikonočni ponedeljek v Celju svoje vrste. Prišli bodo vsi, ki si štejejo v čast, da so v vrstah zavednega učiteljstva. Stiskali si bomo roke in se veselo pozdravljali stari znanci in stare znanke. Sklepala se bodo nova prijateljstva, nova znanstva. Kdo bi tedaj doma ostal?

Na veselo in srečno snidenje!

Kmetijsko poučno potovanje na Češko.

C. kr. kmetijska družba kranjska namerava prirediti povodom letošnje jubilejske razstave v Pragi gospodarsko-poučen izlet na Češko.

Prilčno rečem, da se mi tak čini, ko da bi vaši učenci včeraj bili Ameriko dve leti prej odkrili. Malenkost to, učitelj pa naj pazi, da dečko v letnicah preveč ne zagazi. Pri pisanju drže se dečki krivo. — Opazka ta ima že brado sivo. — „Pri risanju sem videl lepe uspehe. Pri petju pa dero se na vse mehe. Pazite najprej tu na forte, piano. — In konj kopito ima „nerazklorano“, ker „nerazcepljeno“ izraz ni pravi. „Na pamet“, in „iz glave“ čul sem davi; tu rabite le „na izust“. Drugače so v redu naloge šolske in domače, poprave tudi čedne in ne hlastne, le tuintam so knjižice že mastne. Sicer pa z vami sem prav zadovoljen!“ — Konča nadzornik govor svoj osoljen, poda roko. Učitelj retirira, nadzornik drugega sedaj obira. Pri takem „klanju“ kdo ostane mrtev? Nadzornik s a m prežalostna je žrtev. Po vsem tem govorjenju, modro-vrlem,

je ubogi mož strašno, strašno zagrljen in proti koncu jedva vam še diha. A ko skončal je, jo vesel popiha ter proti domu jo olajšan mahne. „Da, da, moderna šolska struja!“ zdahne.

IV. Prva kvinkvenija.

Prišla si, prišla, o dolgo zaželena prizidihovana in slednjič podeljena! — Lepa o j pomlad? — Ne pojdi te spat!

Prva kvinkvenija, malo bogata, srebrna vendar, če ne ravno zlata. S tabo isti čas prvi — sivi las.

V. Casus belli.

„Gospod učitelj!“ — „Gospod učitelj!“ — „Zahtevam, da se to kaznuje.“ — „Pretepal Tonče je mojega Joška.“ — „Ne, Jožek bil je mojega huj!“ —

Tako dve ženi prikričita, in vsaka pač pravico hoče, in vsaka svojega dečka vleče, in Tonče tuli, in Jožek joče.

„Pretep, tako, tako! Poglejta junaka mi!“ učitelj glasno. „A kaj povod je bil poboju? Povejta hitro, da bo jasno!“

„Joj, Tonče kriv je; on me z imenom ti Kara Mustafa je vlekel.“ — „Gospod da, da. Pa Jožek meni je grdi Čulukafer rekel.“ —

Zavpije prva mati zdajci: „Kje sišal si besede slične? Grdin ti, v naši hiši nikdar! Takoj povej, ker sicer prične!“

In reče druga: „Nikdar nisem še čula takih kletvic. Zini, kdo te jih je naučil?“ — A dečka: „Gospod učitelj pri zgodovini!“

(Dalje.)